

Орловська, Ю. В., Чала, В. С., & Глущенко, А. В. (2025). *Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій* (2-ге вид., доп.). УДУНТ. <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2025/09/01-2025-Pidruchnyk-Polityka-YES-shhodo-zelenoyi-ekonomiky-ta-innovatsij-povnyj.pdf>

Кабінет Міністрів України. (2026). *Про затвердження стандарту професійної освіти* (Проект постанови). <https://surl.li/pmswkh>

Пучкова, С. І. (2022). Галузевий склад економіки підприємництва: закономірності формування та структурні зміни. *Український журнал прикладної економіки та техніки*, 8(3), 318-323. <https://ujae.org.ua/galuzevyj-sklad-ekonomiky-pidpryyemnytstva-zakonomirnosti-formuvannya-ta-strukturni-zminy/>

Сологуб, Д. Е., & Скиба, Г. І. (2025). Інноваційні технології майбутнього: штучний інтелект, блокчейн та інтернет речей. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*, 2(78), 48–55. <https://doi.org/10.32689/2523-4536/78-7>

Radkevych, V., Pryhodiі, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodiі, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

УДК 37.014.542-025.13:[378:364-78]:355.1-057.36-057.75

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ФАХОВИХ
МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВЕТЕРАНАМИ ВІЙСЬКОВОЇ
СЛУЖБИ**

Павло Бєседін,
аспірант Інституту професійної освіти
НАПН України,
<https://orcid.org/0009-0004-5497-8706>
e-mail: besedin.p.v@gmail.com

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів соціальної роботи до взаємодії з ветеранами військової служби в умовах сучасних викликів. Проаналізовано сутність поняття «готовність до професійної діяльності» та специфіку роботи з ветеранами. Представлено авторську структурно-функціональну модель формування готовності здобувачів освіти до зазначеного виду діяльності, яка складається з концептуально-цільового, структурно-змістового, процесуально-технологічного та результативно-діагностичного блоків. Визначено ключові педагогічні умови її реалізації.

Ключові слова: соціальна робота, фаховий молодший бакалавр, ветерани війни, готовність до професійної діяльності, педагогічна модель, педагогічні умови.

MODEL OF FORMATION OF READINESS OF PROFESSIONAL JUNIOR BACHELORS IN SOCIAL WORK FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES WITH MILITARY SERVICE VETERANS

Pavlo Biesiedin,

*Postgraduate Student, Institute of Vocational
Education of the NAES of Ukraine*

Abstract. The article substantiates the relevance of professional training for future professional junior Bachelor of Social Work for interaction with military veterans in the context of modern challenges. The essence of the concept «readiness for professional activity» and the specifics of working with veterans are analyzed. The author presents a structural and functional model for the formation of students' readiness for the specified type of activity, which consists of conceptual-target, structural-content, procedural-technological, and result-diagnostic blocks. Key pedagogical conditions for its implementation are identified.

Keywords: social work, professional junior bachelor, war veterans, readiness for professional activity, pedagogical model, pedagogical conditions.

В умовах тривалої російсько-української війни та повномасштабного вторгнення українське суспільство зіткнулося з безпрецедентними викликами, одним із найголовніших серед яких є реінтеграція ветеранів у невоєнний соціум. За даними профільних

міністерств, кількість ветеранів, членів їхніх родин та родин загиблих Захисників і Захисниць невідомо зростає і вимірюється сотнями тисяч осіб (Балдинюк & Матрос, 2025). Перехід від військової служби до цивільного життя супроводжується низкою проблем: психологічними травмами (зокрема ПТСР), соматичними захворюваннями, труднощами з працевлаштуванням, соціальною адаптацією та налагодженням міжособистісних стосунків (Бутиліна & Нестеренко, 2024; Захаріна, 2025).

Сьогодні держава формує нову ветеранську політику, запроваджуючи інститут фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. У цьому контексті особливого значення набуває підготовка фахівців базового рівня – фахових молодших бакалаврів соціальної роботи. Саме вони часто стають першою ланкою контакту ветерана з системою соціального захисту в територіальних громадах (Балдинюк & Матрос, 2025). Проте існуюча система підготовки не завжди повною мірою враховує специфіку роботи з цією цільовою групою, що актуалізує потребу в розробці та впровадженні ефективної моделі формування готовності таких фахівців до професійної взаємодії з ветеранами.

Проблема професійної підготовки соціальних працівників широко висвітлена в працях вітчизняних науковців (О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, О. Карпенко, В. Поліщук, Г. Слезанська, Н. Павлишина та ін.) (Pavlyshyna & Kovalchuk, 2018; Голубенко, 2019; Слезанська, 2019, с.177; Червоненко К. , 2018; Chervonenko2019). Дослідження доводять, що готовність до професійної діяльності є складним інтегративним утворенням особистості, що поєднує мотивацію, знання, вміння та особистісні якості (Сайко & Бацман, 2023).

Питання соціальної підтримки, реінтеграції та реабілітації ветеранів війни активно досліджують Ю. Бриндіков, Т. Захаріна, О. Бутиліна, Т. Семигіна, Д. Нестеренко та ін. (Бутиліна & Нестеренко, 2024; Бриндіков, 2018; Захаріна, 2025). Вони наголошують на необхідності комплексного, мультидисциплінарного підходу та формування специфічних компетенцій (фасилітаційних, комунікативних, знань військової культури) у фахівців соціальної сфери. Водночас, проблема концептуального моделювання підготовки саме фахових молодших бакалаврів соціальної роботи до взаємодії з ветеранами залишається недостатньо розкритою і потребує системного обґрунтування.

Будь-який освітній процес у закладі фахової передвищої освіти потребує чіткого структурування. Метод моделювання дозволяє дослідити систему формування готовності майбутніх фахівців як цілісний феномен і графічно представити взаємозв'язки між її елементами (Каленський, 2025).

Під готовністю фахового молодшого бакалавра соціальної роботи до взаємодії з ветеранами ми розуміємо інтегративне особистісне утворення, яке включає в себе мотиваційні (внутрішнє бажання допомогти ветеранам та зовнішню мотивацію з боку державних, приватних та громадських організацій), когнітивні (знання військової культури та етики, вміння працювати з психологічними травмами, в т.ч. ПТСР, знання законодавства та нормативно-правових актів), операційні (практичні навички та знання для роботи з ветеранами та членами їх родини) та оцінно-рефлексійні (адекватна оцінка спроможностей, рефлексувати та займатись саморозвитком) складники. (Беседін, 2024)

Розроблена нами модель складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків: концептуально-цільового, структурно-змістового, процесуально-технологічного та результативно-діагностичного.

1. Концептуально-цільовий блок. Цей блок виконує функцію наукового обґрунтування. Метою системи є формування у здобувачів освіти інтегративної якості – готовності до ефективної, етичної та професійної взаємодії з ветеранами війни та членами їхніх сімей у територіальних громадах. Досягнення мети спирається на такі основні методологічні підходи: компетентнісний, контекстний, екосистемний, андрагогічний та інші (Захаріна, 2025; Слосанська, 2019, с. 321)

2. Структурно-змістовий блок. Цей блок визначає компонентний склад феномену готовності. В попередніх дослідженнях було виокремлено чотири компоненти готовності:

Мотиваційний: характеризує внутрішню налаштованість та усвідомлення професійної місії. Включає глибоку повагу до досвіду ветеранів, прийняття гуманістичних цінностей соціальної підтримки та подолання існуючих у суспільстві стереотипів щодо ветеранів. Важливим аспектом є формування стійкого інтересу до надання допомоги сім'ям військовослужбовців як невід'ємної складової професійного обов'язку.

Когнітивний: відображає систему фахових знань, необхідних для роботи в громаді. Соціальний працівник повинен володіти знаннями

чинного законодавства щодо соціального захисту ветеранів та членів їхніх родин, розуміти психологічні особливості проявів бойової травми та ПТСР. Окрім того, складник передбачає знання механізмів взаємодії між державними органами, ветеранськими просторами та громадськими організаціями у межах територіальної громади.

Операційний: визначає практичну здатність застосовувати інструментарій соціальної роботи. Сюди відносяться вміння здійснювати комплексну оцінку потреб ветеранської спільноти, володіння технологією кейс-менеджменту (супроводу випадку) та розробка індивідуальних програм реабілітації. Важливим є навичка ефективної комунікації з родиною ветерана та здатність до фасилітації процесу їхньої реінтеграції у мирне життя громади.

Оцінно-рефлексійний: передбачає наявність професійно значущих якостей фахівця. Включає високу емоційну стійкість та стресостійкість, необхідні для роботи з травматичним досвідом, а також емпатію та толерантність. Ключовим елементом є здатність до професійної рефлексії – постійного аналізу власних дій для запобігання професійному вигоранню та «втомі від співчуття» (Беседін, 2024).

3. Процесуально-технологічний блок. Цей блок описує шляхи реалізації моделі в освітньому процесі коледжу та визначає педагогічні умови її ефективності (Kalenskyi et al., 2023). Підготовка має проходити етапи: від підготовчо-мотиваційного до навчально-практичного та креативно-рефлексивного (Chervonenko 2019). Ефективність моделі гарантується дотриманням комплексу організаційно-педагогічних умов:

Спрямованість освітнього процесу на специфіку військової соціальної роботи: Насичення традиційних дисциплін (наприклад, «Технології соціальної роботи», «Соціальна політика») специфічними темами (ПТСР, реінтеграція, супровід ветерана) або впровадження спеціалізованих вибіркового курсів (наприклад, «Основи соціальної роботи з ветеранами та їх сім'ями») (Захаріна, 2025).

Впровадження інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання: Відмова від сухого теоретизування на користь методів, що моделюють реальну взаємодію: аналіз ситуацій (кейс-метод), тренінги комунікативної компетентності, рольові ігри (симуляція первинного інтерв'ю з ветераном). Це дозволяє перевести знання у площину практичних навичок (Chervonenko, 2019).

Забезпечення наскрізної практичної підготовки та волонтерської діяльності: Практика є ключовим елементом. Направлення студентів на

практику до Центрів надання адміністративних послуг, ветеранських просторів (хабів), територіальних центрів комплектування (ТЦК та СП) (Балдинюк & Матрос, 2025). Важливою умовою є залучення здобувачів до волонтерської діяльності, що формує соціальну відповідальність та дає ранній досвід взаємодії (Chervonenko, 2019).

Формування здатності до роботи в мультидисциплінарній команді: Студенти мають усвідомити, що вирішення проблем ветерана потребує залучення медиків, психологів, юристів. Навчання має включати елементи міжвідомчої взаємодії (Юр'єва & Костіна, 2025).

4. Результативно-діагностичний блок. Останній блок дозволяє оцінити ефективність впровадженої моделі. Оцінювання здійснюється за критеріями, що тотожні компонентам готовності (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний) (Каленський, 2018). За результатами діагностики визначаються рівні сформованості готовності: низький (інтуїтивний), середній (репродуктивний), високий (творчий) (Слозанська, 2019, сс. 311- 312).

Підготовка фахових молодших бакалаврів соціальної роботи до взаємодії з ветеранами військової служби є нагальною вимогою сьогодення, яка диктується потребами повоєнного відновлення та реінтеграції Захисників і Захисниць України у цивільне життя. Запропонована модель формування готовності здобувачів фахової передвищої освіти базується на системному баченні процесу. Вона доводить, що для підготовки кваліфікованого фахівця (помічника ветерана, фахівця із супроводу) недостатньо лише теоретичного інформування. Необхідна комплексна реалізація педагогічних умов: впровадження спеціалізованого контенту, використання інтерактивних технологій, що імітують професійну діяльність, та максимальне занурення в практичну та волонтерську роботу (Kalenskyi et al., 2023). Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності запропонованої моделі на базі закладів фахової передвищої освіти та розробці конкретного навчально-методичного забезпечення (робочих зошитів, збірників кейсів) з військової соціальної роботи.

Список посилань

Chervonenko, K. (2018). Зміст і структура готовності майбутніх соціальних працівників до організації волонтерської діяльності учнівської молоді [Content and structure of readiness of future social

workers for organizing volunteer activities of school youth]. *Social Work and Education*, 5(1), 79–87. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.18.1.8>

Chervonenko, K. (2019). Модель системи формування готовності майбутніх соціальних працівників до організації волонтерської діяльності учнівської молоді [Model of the system of forming the readiness of future social workers for organizing volunteer activities of school youth]. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, (2(45)), 233–237. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.233-237>

Kalenskyi, A., Gerliand, T., Kravets, S., Homeniuk, D., & Nagayev, V. (2023). Dual educational system of professional training of future skilled workers. In V. Ivanov, J. Trojanowska, I. Pavlenko, E. Rauch, & J. Pitel' (Eds.), *Advances in Design, Simulation and Manufacturing VI. DSMIE 2023. Lecture Notes in Mechanical Engineering* (pp. 350–360). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-32767-4_35

Pavlyshyna, N., & Kovalchuk, O. (2018). Model of formation of future social workers' readiness for the professional activity in the institutions of social services for the elderly in Ukraine. *Osvitohichnyy dyskurs*, (1–2), 176–188. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.1-2.176188>

Балдинюк, О. Д., & Матрос, О. О. (2025). Підготовка фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на базі центру ветеранського розвитку. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова*, 103, 5–10. <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series5.2025.103.01>

Беседін, П. В. (2024). Суть та структура готовності соціальних педагогів до роботи з ветеранами військової служби. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*, 7(41), 108–119. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-7\(41](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-7(41)

Бриндіков, Ю. Л. (2018). *Теорія та практика реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій в системі соціальних служб* [Докторська дисертація, Хмельницький національний університет]. DSpace TNPU. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12237>

Бутиліна, О., & Нестеренко, Д. (2024). Актуальні напрями підготовки соціальних працівників до роботи з ветеранами війни, які мають ПТСР внаслідок участі у бойових діях. *Ввічливість. Humanitas*, (3), 26–32. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.4>

Голубенко, Т. О. (2019). Соціально-педагогічні умови формування готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку. У *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine* (с. 128–145). Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2.1.8>

Захаріна, Т. І. (2025). Особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з ветеранами. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*, (1), 108–117. <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-1-108-117>

Каленський, А. (2025). Педагогічне моделювання формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*, 3(59), 10–19. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-3-59-10-19>

Каленський, А. А. (2018). Методологічні підходи до стандартизації змісту професійної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, (16), 27–33. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.27-33>

Сайко, Н., & Бацман, О. (2023). Модель підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-реабілітаційного процесу. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 1 (2(106)), 145–154. <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-106-2-145-154>

Слозанська, Г. І. (2019). *Теорія і практика підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у територіальних громадах* [Докторська дисертація, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка]. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12061>

Юр'єва, І. С., & Костіна, В. В. (2025, 15 травня). Підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до підвищення резильєнтності ветеранів і членів їхніх сімей у територіальних відділах соціальної роботи. У *Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи* (с. 231–237). ХНПУ. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16572258-8f80-4927-8e47-67a4d1c86276/content>